



Slutversion
2018-06-19

Groddjursinventering med fokus på större vattensalamander, Växthusvägen, Hässelby

Inventering av groddjur enligt ficklampsmetoden

**: EKOLOGI
GRUPPEN**

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Ronia Shakir, Svenska Bostäder AB

Framställt av: Ekologigruppen AB

www.ekologigruppen.se

Telefon: 08-525 201 00

Slutversion: 2018-06-19

Uppdragsansvarig: Erik Zachariassen

Medverkande: Erik Zachariassen, Lars Salomon

Intern kvalitetsgranskning: Anders Haglund 2018-06-07

Foton: Om inget annat anges: Erik Zachariassen

Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB

Internt projektnummer: 7665

Bild på framsidan: Inventeringsområdet fotat i riktning söderut från mitten på området

Innehåll

Innehåll	3
Sammanfattning	4
Bakgrund	5
Artskyddsförordningen	7
Metod för inventering	8
Resultat	9
Diskussion och Slutsatser	10
Kommentarer om tidigare inventeringar	10
Referenser	11

Sammanfattning

Ekologigruppen har på uppdrag av Svenska Bostäder AB inventerat ett skogsområde längs med Växthusvägen i Hässelby efter groddjur, med fokus på större vattensalamander (*Triturus cristatus*). Syftet med uppdraget var att upptäcka eventuella lokaler för groddjur inom det område där Svenska Bostäder AB planerar att bygga bostäder, samt beskriva konsekvenserna av byggplanerna för de funna groddjursarterna.

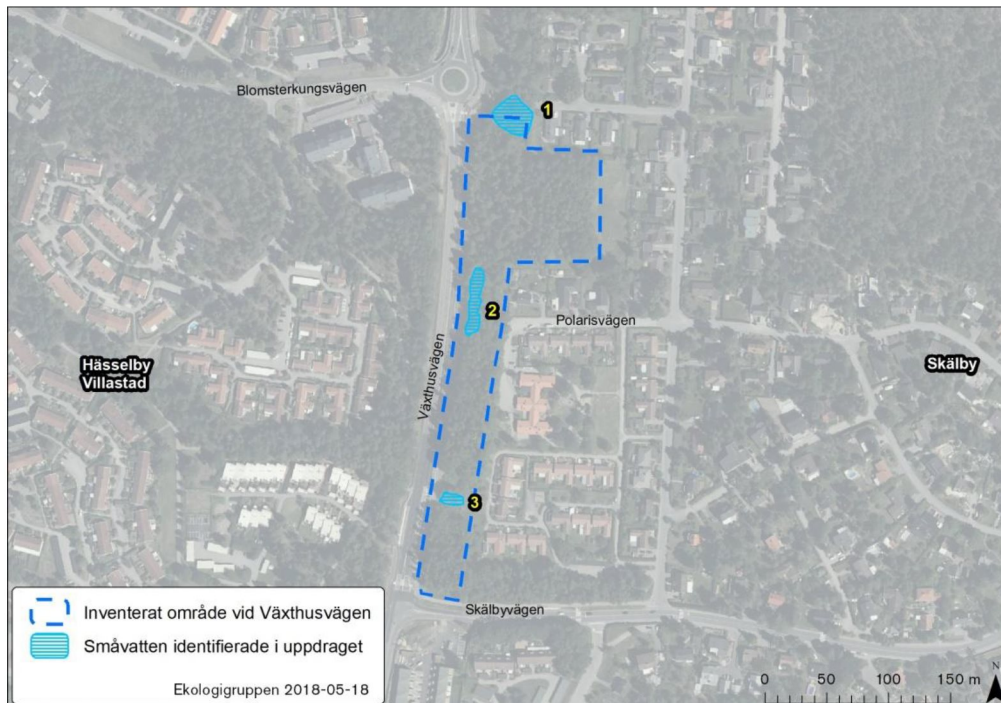
Vid ett första fältbesök dagtid identifierades tre möjliga småvatten som bedömdes kunna utgöra möjliga lekmiljöer för groddjur. De tre småvattnen inventerades nattetid enligt Naturvårdsverkets ”ficklampsmetod” (*Naturvårdsverket, 2005*) utan att några groddjur observerades. Inga överkörda djur hittades heller på uppe på Växthusvägen.

Vegetationen i mittersta och södra delen av det inventerade området visar närhistoriska tecken på säsongsvis översvämning, men under perioden från slutet av april till slutet av maj 2018 då groddjursinventeringen ägde rum hann samtliga småvatten inom området torkat ut.

En halv kilometer norr om det område Ekologigruppen inventerat ligger Vegadammen med en rik fauna av grod- och kräldjur, och på motsatt sida av Växthusvägen (norr om rondellen) ligger stora och lilla alkärret med tidigare fynd av åkergröda. Åkergrödor från stora- och lilla alkärret hindras att vandra upp på Växthusvägen av en gjuten mur, en så kallad ”ledarm”, som även hindrar dem att vandra till det område Ekologigruppen inventerat. Tidigare inventering vid Vegadammen (*Peterson, 2009*) konstaterar att dammens groddjur troligtvis övervintrar nära dammen. Även om Vegadammen i teorin ligger inom ett rimligt spridningsavstånd för långvandrande groddjursarter som till exempel vanlig groda och vanlig padda så finns det efter Ekologigruppens inventering inga indikationer på att området vid Växthusvägen nyttjas av groddjur.

Bakgrund

I Västerort i Stockholms stad, öster om Växthusvägen mellan Skälbyvägen och Blomsterkungsvägen planerar Svenska Bostäder AB uppföra 240 nya bostäder på tidigare oexploaterad mark. Vid startmöte i fält dagtid den 11 april identifierade tre mindre vattensamlingar som senare inventerades efter groddjur (se Figur 1).



Figur 1. Inventeringsområdet inom mörkblå streckad linje. Identifierade småvatten inom skrafferade ljusblå ytor. Källa: Ekologigruppen AB

De identifierade småvattnen inom inventeringsområdet (Figur 1 ovan) är även markerade med gula siffror (1-3) och beskrivs kortfattat nedan.

1. "Norra kärret" – utgörs av ett ca 10*10 m² stor vattensamling bevuxen med sälj och klibbal.
2. "Pölarna" – utgörs av en handfull mindre vattensamlingar med yta på 0,5-2 m².
3. "Södra diket" är ett grunt dagvattendike.

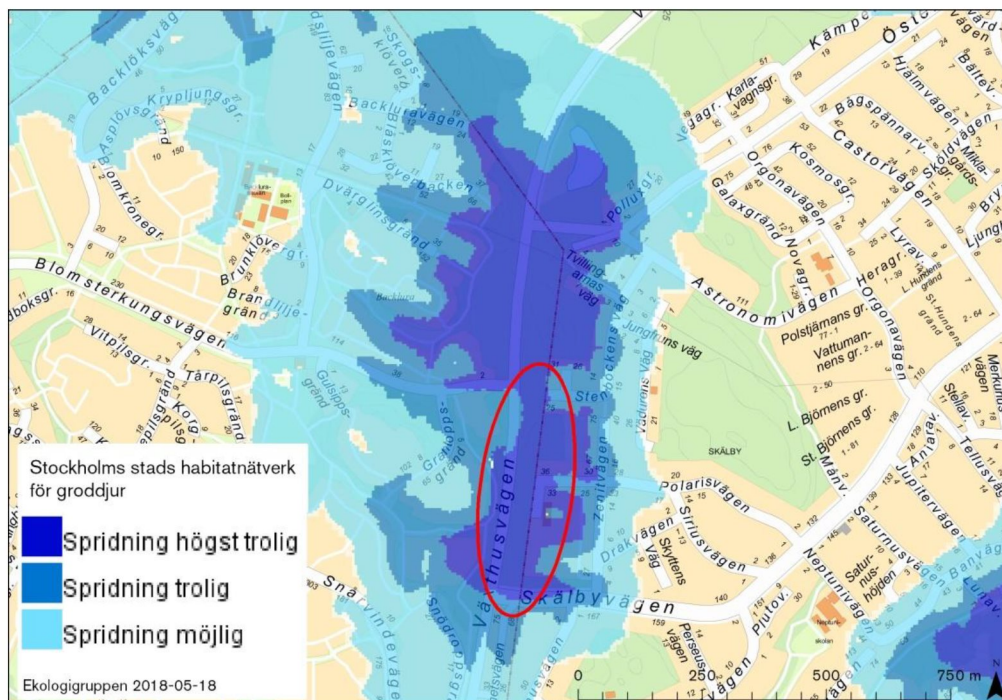
Inventeringsområdet i förhållande till Stockholms stads habitatnätverk för groddjur

Inventeringsområdet ligger i områden markerade med "Spridning högst trolig" i Stockholms stads habitatnätverk för groddjur (Mörberg *et al*, 2006), vilket betyder att området utgör en möjlig fullgod livsmiljö (se Figur 2 nedan).

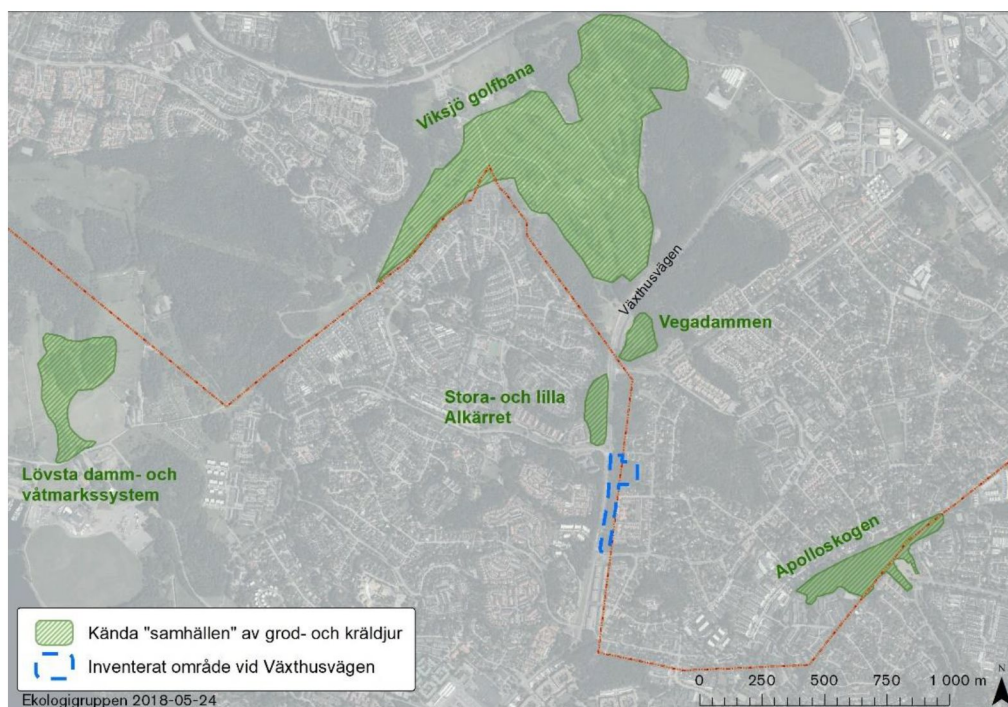
Samhällen av grod- och kräldjur

I Ekologigruppens rapport för inventeringen vid Växthusvägen används begreppet "samhällen av grod- och kräldjur" för att beskriva ett geografiskt avgränsat område med fynd av en eller flera arter av grod- och/eller kräldjur, rapporterade i Artportalen eller annat tillgängligt medium. Sammansättningen av arter kan variera mellan olika samhällen. De geografiska avgränsningarna av grod- och kräldjurens samhällen i rapporten är gjorda efter grupperingarna av fynd i artportalen, kombinerat med en expertbedömning av möjligheterna till spridning av individer mellan till exempel olika närliggande dammar med kända förekomster av lekande groddjur.

Kring inventeringsområdet finns flera kända lokaler med fynd av olika arter av groddjur. I nedan redovisas de närmaste 5 lokalerna med samhällen av grod- och kräldjur (summerat från Artportalens fynd av grod- och kräldjur 2000-2018).



Figur 2. Inventeringsområdet markeras av röd cirkel. Hela inventeringsområdet utgörs enligt Stockholms stads habitatnätverk som möjlig livsmiljö för groddjur ("Spridning högst trolig") Källa: <http://kartor.miljo.stockholm.se/geoserver/wms?layers=mfraster:habitatnatverk-2007-groddjur>



Figur 3. Inventeringsområdet (blå streckad linje) i förhållande till omgivande samhällen av grod- och kräldjur (grön skrafferad yta) visualiserat efter fynd i Artportalen. Gränsen mellan Järfälla och Stockholm (i rött) delar kartvyn från öst till väst, där området norr om gränsen tillhör Järfälla och Stockholm söder om gränsen. Källa: Ekologigruppen AB

I Tabell 1(nedan redovisas) de arter som är funna i respektive samhälle av grod- och kräldjur.

Tabell 1. Tabell 1 - Förkortningar i tabell: Mindre vattensalamander - "MVS", Större vattensalamander - "SVS", Vanlig groda - "VGR", Vanlig padda - "VPA", Vanlig snok - "VSN", Åkergroda - "ÅGR"

Arter / Lokal	MVS	SVS	VGR	VPA	VSN	ÅGR
Apolloskog	X		X			X
Lövsta damm- och våtmarkssystem	?	?	?	?	?	?
Stora- och lilla Alkärr						X
Vegadammen	X	X	X	X	X	
Viksjo golfbana	X	X	X	X	X	

Groddjursinventering med fokus på större vattensalamander kring Växthusvägen
Slutversion
2018-06-07

Vegadammen och dammsystemet på Viksjo golfbana utgör tillsammans de artrikaste grod- och kräldjurssamhällena kring området Ekologigruppen inventerat vid Växthusvägen. Kring Lövsta damm- och våtmarkssystem finns inga observationer av groddjur dokumenterade i Artportalen, men information om groddjur finns på Stockholms stads miljöbarometer (miljöbarometern.stockholm.se uppdaterad 2017-03-03) och på Lövsta – Kyrkhamn – Riddersviks hemsida (<http://lovsta.nu>).

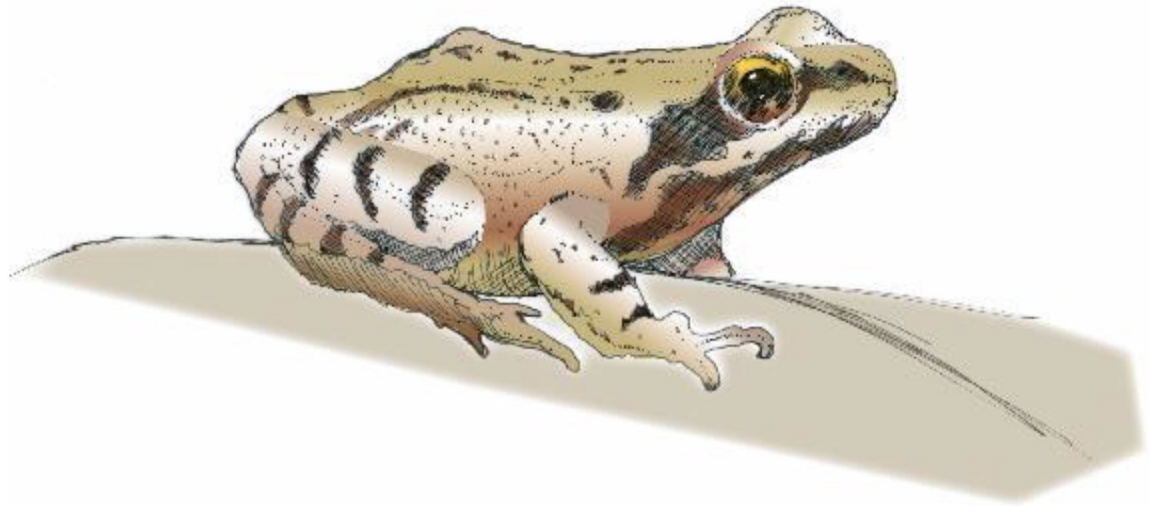
Artskyddsförordningen

Grod- och kräldjur skyddas av lagstiftning enligt 4 och 6 §§ artskyddsförordningen (artskyddsförordningen, 2007:845) och är fridlysta i Sverige. Artskyddsförordningen ska ses som en precisering av vad som kan följa av de allmänna hänsynsreglerna när det gäller skydd av arter (mark- och miljööverdomstolen 2013:13 och mark- och miljööverdomstolen M11317-14). Detta innebär att tillståndsmyndigheten ska bedöma hur skyddade arter påverkas av en planerad verksamhet. Syftet med artskyddet är enligt 8 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken att skydda arter.

Enligt en dom i Miljööverdomstolen (MÖD 2016:1) skall artskyddsförordningen tolkas så att när syftet med ett projekt inte är att döda och skada så gäller inte skyddet enskilda individer. En bedömning skall istället göras av om åtgärden försvårar möjligheterna att uppnå gynnsam bevarandestatus för arten. Om ett projekt försvårar möjligheterna så kan man inte få dispens, men om projektet inte försvårar möjligheterna så behöver man inte dispens. Den juridiska tolkningen innebär därför i praktiken att dispensansökningar sällan är aktuella, och enligt Naturvårdsverkets handbok om artskyddsförordningen (Naturvårdsverket 2009) är en detaljplan dessutom ytterst sällan dispensgrundande. Ofta genomförs istället åtgärder, som del av själva projektet, så att det går att upprätthålla en ekologisk funktion och kontinuitet i det aktuella området. Syftet är att populationer av de skyddade arterna i området ska kunna finnas kvar. Avgränsningen av "den lokala populationen" är beroende av vilken art det är, hur rörlig den är, och hur omgivningen och spridningsmöjligheterna ser ut (se faktaruta). Groddjurssamhällena i Västerort är ofta belägna i naturreservat eller på allmänningar som på flera sidor är omgivna av bebyggelse, vägar och olämpliga livsmiljöer. Det är svårt att bedöma hur villaområdesbebyggelse som till exempel i Skälby eller Hässelby villastad påverkar groddjurens möjligheter att sprida sig och kolonisera nya livsmiljöer.

Lokal population

Ett begrepp som är centralt i artskyddsförordningen är begreppet lokal population, med vilken menas den population (grupp av djur av en art) som har genetiskt utbyte med varandra. En lokal population kan vara olika för olika arter. För en vanligt förekommande flygande art kan den lokala populationen vara stor och sträcka sig över stora ytor på läns- eller nationell nivå. För ovanliga arter som är starkt knutna till en plats eller en specifik naturtyp/miljö, t.ex. den ovanliga gölgrodan som bara finns i kalkrika gölar norra Uppland, kan den lokala populationen vara liten och begränsad. Fortfarande saknas praxis om hur lokal population skall bedömas.



Figur 4. Vanlig groda, illustration Ekologigruppen

Metod för inventering

Inventeringen av de dagvattendikena utfördes under tre kvällar/nätter, 19-20 april, 5-6 maj och 19-20 maj. Den metod som användes var en variant av den standardiserade ficklampsmetoden för inventering av vattensalamander (Naturvårdsverket, 2005). Metoden går ut på att eftersök görs med hjälp av ficklampa i 30 sekunder var femte meter längs strandkanten på varje damm. Eftersom småvattnen vid Växthusvägen varken är breda eller långa så kunde dock varje avsnitt genomsökas noggrannare och med kortare intervall. Inventeringsbesöken förlades med två veckors mellanrum för att kunna täcka rymma både grodornas och paddornas lek (i mitten-slutet av april) samt salamandrarnas lek i maj.

Resultat

Vid inventering i fält observerades inga groddjur, däremot hade samtliga småvatten inom området torkat ut vid det tredje fältbesöket den 19 maj. Vid fältbesöken kontrollerades även Växthusvägens körbana efter överkörda groddjur, utan att några sådana påträffades.

I Tabell 2 (nedan) redovisas småvattnens utveckling under inventeringsperioden.

Tabell 2. Observationer i småvatten under inventeringsperiod.

Småvatten	2018-04-19	2018-05-05	2018-05-19
1. Norra kärret	Stor vattenspegel. Inga groddjur observerade.	Minskad mängd vatten jämfört med första besöket. Inga groddjur observerade.	Kärret uttorkat. Inga groddjur observerade.
2. Pölarna	Uttorkade. Inga groddjur observerade.	Uttorkade. Inga groddjur observerade.	Uttorkade. Inga groddjur observerade.
3. Södra diket	Inga groddjur observerade.	Minskad mängd vatten jämfört med första besöket. Inga groddjur observerade.	Diket uttorkat. Inga groddjur observerade.

Diskussion och Slutsatser

Inom inventeringsområdet finns tydliga närhistoriska tecken på säsongsviss översvämning. De äldre träden (över 30 år) i södra och mellersta delen av inventeringsområdet växer på ”socklar” vilket är typiskt för träd i kärrmiljöer med varierade vattenstånd över året.

Området bedöms kunna fungera en god som jakt- och övervintringsmiljö för groddjur på grund av den stora mängden levande träd med socklar samt liggande döda träd att övervintra i. Tillgången på möjliga bytesdjur för groddjur bedöms även vara god då stora mängder maskar och insekter observerades i markskiktet vid första och andra inventeringstillfället.

Vädret under hela maj månad 2018 var soligt och torrt, och vid det tredje inventeringsbesöket hade samtliga småvatten inom inventeringsområdet torkat ut. Av de tre småvatten som identifierades inom uppdraget så bedömdes ”Norra kärret” ha bäst förutsättningar att hålla vatten, och fungera som lekmiljö för groddjur. Att inga groddjur återfanns i kärret vid fältbesöken indikerar att det är troligt att kärret inte använts som leklokal för groddjur under den senaste femårsperioden.

Det är teoretiskt möjligt att långvandrande groddjur, till exempel vanlig padda och vanlig groda, (Kovar R., et al. 2009) skulle kunna nyttja det inventerade området för övervintring. Djur skulle kunna vandra från till exempel Vegadammen. Det finns dock inte finns några indikationer på att så är fallet.

Kommentarer om tidigare inventeringar

Tidigare inventering i närområdet (Peterson, 2009) identifierar lekande groddjur i ”Stora och lilla alkärret” (lokal 2 & 1 i rapport) strax nordväst om inventeringsområdet vid Växthusvägen. Groddjuren hindras att ta sig upp på Växthusvägen (eller till området Ekologigruppen inventerat) av ledarlar för groddjur placerade på västra sidan av Växthusvägen norr om korsningen/rondellen vid Blomsterkungsvägen.

Vegadammen är en annan damm i närområdet med rik grod- och kräldjursfauna (Peterson, 2009). Den är belägen cirka 400 meter norr om det område som Ekologigruppen inventerat. I dammen har bland annat större vattensalamander hittats. En större vattensalamander kan på våren vandra 274-303 meter (Kovar R., et al. 2009) vilket bidrar till bedömningen att det är osannolik att större vattensalamandrar från Vegadammen skulle nyttja det område som Ekologigruppen inventerat för övervintring eller födosök. Torbjörn Peterson gör i sin rapport från 2009 bedömningen att groddjuren i Vegadammen troligtvis övervintrar i ett skogsområde nordost om dammen (det område Ekologigruppen inventerat ligger syd-sydväst om Vegadammen).

Referenser

Groddjursinventering med fokus
på större vattensalamander kring
Växthusvägen
Slutversion
2018-06-07

Tryckta källor

Kovar R., et al. 2009. Spring migration distances of some Central European amphibian species.

Mörtberg U., Zetterberg A., Gontier M., 2006. Lanskapsekologisk analys i Stockholms stad – Metodutveckling med groddjur som exempel. Beställare: Miljöförvaltningen i Stockholms stad

Naturvårdsverket, 2005. Inventering och övervakning av större vattensalamander, Version 1:0: 2005-04-21

Naturvårdsverket, 2009. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser. Handbok 2009:2

Peterson, Torbjörn, 2009. Herpetologisk inventering i Hässelby, Stockholm, och Viksjöområdet, Järfälla

Digitala källor

Artportalen utsök groddjur, Stockholms stad, 2000-2018. Information hämtad 2018-04-20. [Utsök groddjurssamhällen](#).

Habitatnätverk – Groddjur. WMS-tjänst med habitatnätverk för groddjur. Besökt 2018-05-18. Adress: <http://kartor.miljo.stockholm.se/geoserver/wms?layers=mfraster:habitatnatverk-2007-groddjur>

Lövsta – Kyrkhamn – Riddersvik. Information om groddjur i Lövsta våtmark och dammsystem: <http://lovsta.nu/lva-damm-ovh-vtmarkssystem/> Besökt 2018-05-24

Stockholms stads miljöbarometer. Information om groddjur i Lövsta våtmark och dammsystem: <http://miljobarometern.stockholm.se/natur/landskap-och-biotoper/myllrande-vatmarker/lovsta-vatmark-och-dammsystem/> Besökt 2018-05-24